

DEPUTAATSCHAP ONDERLINGE BIJSTAND EN ADVIES

Bestuursaansprakelijkheid

Bestuurdersaansprakelijkheid, verzekeraar?

1. Inleiding

Enige tijd geleden bereikte het deputaatschap Onderlinge Bijstand en Advies (OBenA) vanuit een van onze kerken de volgende vraag:

“In hoeverre zijn leden van de kerkenraad en de commissie van beheer hoofdelijk aansprakelijk bij eventuele calamiteiten?”. De betreffende kerkenraad wilde graag een juridisch onderbouwd antwoord.

Het deputaatschap is te rade gegaan bij een binnen de kerken bekende verzekeringsmaatschappij en bij een gespecialiseerde jurist. Zij geven in grote lijnen dezelfde boodschap, namelijk dat het zelden zal voorkomen dat de bestuurders van een kerkgenootschap aansprakelijk zullen worden gesteld, maar komen toch tot een verschillend advies:

a) De verzekeraar adviseert tot het afsluiten van een goede rechtsbijstandverzekering, omdat een goede rechtsbijstand, weliswaar de schade die eventueel wordt geclaimd (en toegewezen) niet vergoed, maar zo'n toewijzing veelal zal weten te voorkomen (NB dus niet altijd!). Bij deze verzekering worden dus uitsluitend de kosten voor juridische bijstand vergoed.

b) De jurist adviseert om goed te kijken naar de financiële belangen die optreden in samenhang met de vermogenstoestand van het kerkgenootschap bij het regelmatig aangaan van rechtshandelingen. Indien schade kan worden geleden (ten aanzien van de bestuurdersaansprakelijkheid), is het beter te kiezen voor een goede bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering. De kosten voor een advocaat zijn relatief over het algemeen beperkt ten opzichte van de schadeclaim.

Omdat de vraag werd gesteld een juridisch onderbouwd antwoord te geven op de wenselijkheid van een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering, zullen deputaten alleen op deze vraag ingaan, waarbij de kerkenraad van een kerk te allen tijde uiteindelijk zelf haar afwegingen zal moeten maken.

In dit artikel zijn bewust geen voorbeelden opgenomen, aangezien de materie zich daar slecht voor leent, immers een kleine afwijking van een gegeven voorbeeld kan al leiden tot een andere uitspraak. Wel hopen deputaten dat dit artikel mag oproepen tot een discussie binnen de kerkenraden.

2. Bestuurlijke aansprakelijkheid

Over bestuurlijke aansprakelijkheid is veel geschreven, het betreft een casuïstische materie. Rechtlijnige uitspraken zijn niet te doen.

Onder bestuurdersaansprakelijkheid wordt kortweg verstaan de privé aansprakelijkheid van een bestuurder tegenover de kerk (interne aansprakelijkheid) of tegenover anderen dan de kerk (externe aansprakelijkheid) voor de gevolgen van handelingen van de kerk.

Het verdient aanbeveling om ingeval van een schadeclaim, dan wel bij het aangaan van een rechtshandeling, waarbij men twijfelt of van bestuurdersaansprakelijkheid sprake kan zijn, een deskundige (advocaat) te raadplegen.

DEPUTAATSCHAP ONDERLINGE BIJSTAND EN ADVIES

Bestuursaansprakelijkheid

De wijze waarop bestuurdersaansprakelijkheid ten aanzien van bestuurders van kerkgenootschappen wordt beoordeeld is niet volledig duidelijk. Vaak wordt analoog gewerkt aan de wijze waarop aansprakelijkheidskwesties bij bestuurders van ondernemingen worden beoordeeld.

Aansprakelijkheidskwesties ten aanzien van bestuurders van kerkgenootschappen komen zelden voor. Bij het verrichten van bestuurshandelingen is het goed om de financiële risico's in kaart te brengen en te kijken naar de zekerheid, dat wanneer een overeenkomst wordt aangegaan, deze ook zal kunnen worden nagekomen.

3. Taakvervulling

Een bestuurder wordt geacht zijn taken binnen de kerk behoorlijk te vervullen. Ingeval hij zijn taken niet goed heeft uitgevoerd en er een schadeclaim volgt, is het gehele bestuur aansprakelijk, tenzij een of enkele leden kunnen aantonen dat zij de betreffende bestuurder van zijn handelen heeft getracht te weerhouden. Een bestuurder moet zijn taak uitvoeren als een "redelijk denkend bestuurder". Als hij dat niet doet, kan een aansprakelijkheidsstelling het gevolg zijn. (Voorbeeld: een bestuurder kent een overmatige onkostenvergoeding toe aan een familielid van de bestuurder voor het af en toe wegbrengen van een pakketje.) Het bestuur is verplicht om een verantwoorde administratie te voeren. Vooral bij een faillissement zal een onbehoorlijke administratie tot claims kunnen leiden. Een kerk zal niet snel failliet gaan. In dit artikel zullen we daar niet verder op in gaan, maar verwijzen we naar het artikel van de jurist. Wel kan een onverantwoorde administratie leiden tot het oplopen van schulden en vervolgens tot een interne aansprakelijkheid. Bij het voeren van een verantwoorde administratie adviseren deputaten een instructie waarin de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden en bovendien een functiescheiding is weergegeven.

4. Aansprakelijkheidsstelling

Om aansprakelijkheid te voorkomen dien het navolgende in acht te worden genomen:

- a) Een bestuurder dient te handelen als een redelijk denkende bestuurder.
- b) Bestuurders zijn in beginsel ook aansprakelijk voor het handelen van hun medebestuurders, tenzij vaststaat dat de bestuurder maatregelen heeft genomen ter voorkoming van de gevolgen van de desbetreffende handeling.
- c) Bij het aangaan van rechtshandelingen met een groot (financieel) belang dient te worden nagegaan of de overeenkomst ook kan worden nagekomen.
- d) Er dient een goede boekhouding plaats te vinden, waarin op ieder moment een correct beeld bestaat van de rechten en de verplichtingen van de kerk.
- e) Degene die het beleid mede bepaald kan evenzo aansprakelijk worden gesteld als een formele bestuurder (bijvoorbeeld (een lid van) de commissie van beheer).

DEPUTAATSCHAP ONDERLINGE BIJSTAND EN ADVIES

Bestuursaansprakelijkheid

Belangrijk is te weten wanneer een bestuurder aansprakelijk gesteld kan worden. De Hoge Raad heeft een norm geformuleerd, waarin wij voor het woord “vennootschap”, “kerk” hebben ingevuld: “Aansprakelijk is de bestuurder van de kerk, die namens de kerk waarvan hij bestuurder is, een overeenkomst met een derde aangaat, terwijl hij weet c.q. redelijkerwijs moet weten dat de kerk waarvan hij bestuurder is, de overeenkomst niet binnen redelijke termijn zal kunnen nakomen.”

(Deze norm staat bekend onder de naam: “Beklamel-norm”.)

Degene die stelt, dient te bewijzen. Het bewijzen van bestuurlijke nalatigheid is een zware bewijslast die, ingeval de bovengenoemde punten goed in acht zijn genomen, moeilijk te leveren is.

5. Afwegingen

Het besluit van een kerkenraad of zij al dan niet een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering zullen gaan afsluiten zal afhangen van een aantal factoren:

- a) Een belangrijke factor die moet worden afgewogen is het financiële belang dat aan de orde kan zijn. Deze factor moet worden afgewogen in samenhang met de vermogenstoestand van de kerk.
- b) Nagegaan moet worden of er met regelmaat rechtshandelingen worden verricht met zodanige financiële belangen dat wanneer de plank wordt misgeslagen, de kerk schade lijdt.
- c) Als men heeft besloten een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering aan te gaan dient men er zich van te vergewissen dat de hierboven genoemde Beklamel-norm niet wordt uitgesloten. Als men deze norm uitsluit is het beter die verzekering niet af te sluiten. (Wat wel altijd wordt uitgesloten is opzet, grove nalatigheid of roekeloosheid.)

6. Tenslotte

Het is de vraag in hoeverre een claim met betrekking tot bestuurdersaansprakelijkheid ten aanzien van een kerk zal worden beoordeeld. Aansprakelijkheidsstelling van kerkbestuurders zal zelden plaatsvinden. Indien de kosten beperkt blijven, kan het afsluiten van een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering zinvol zijn. Het is wel van belang de polisvoorwaarden goed te (laten) toetsen.

22 oktober 2005

Deputaten Onderlinge Bijstand en Advies